

Instrukcja Kongregacji Sakramentów „Immensae Caritatis” na temat ułatwiania w niektórych wypadkach przyjmowania Komunii Sakramentalnej

Testament nieskończonej miłości, jaki pozostawił Chrystus Pan Kościołowi, swojej Oblubienicy, a mianowicie niewypowiedziany dar Eucharystii – największy ze wszystkich – domaga się, by tak wielka tajemnica była coraz bardziej zgłębiana i by coraz obficiej czerpano z jej zbawczej mocy. Z tej racji Kościół – mając na uwadze rozwój pobożności względem Eucharystii, która jest fundamentem i centrum chrześcijańskiego kultu – niejednokrotnie wydawał odpowiednie przepisy i pożyteczne dokumenty, kierując się przy tym gorliwością i troskliwością duszpasterską.

Obecnie współczesne warunki zdają się postulować stworzenie szerszych możliwości w przyjmowaniu Komunii św., zachowując oczywiście zawsze szacunek należny tak wielkiemu sakramentowi¹. Chodzi zaś w tym wszystkim o to, by wierni, uczestnicząc w sposób pełniejszy w Ofierze Mszy, ochotniej i bardziej czynnie łączyli się z Bogiem oraz służyli dobru Kościoła i ludzi.

Na pierwszym miejscu należy zatroszczyć się o to, ażeby ze względu na brak szafarzy Komunii św. przyjmowanie Jej nie stało się niemożliwe lub utrudnione. Następnie chodziło o to, by chorzy ze względu na prawo dotyczące postu eucharystycznego, którego nie mogliby zachować, chociaż jest już bardzo złagodzony, nie byli powstrzymywani od tak wielkiej pociechy duchowej czyli od przyjmowania Komunii. Wreszcie wydało się rzeczą wskazaną w niektórych wypadkach zezwolić wiernym, gdy o to proszą, na godne przyjęcie Komunii po raz drugi tego samego dnia.

Z tej to racji, uwzględniając prośby niektórych Konferencji Biskupich, zostają wydane następujące przepisy:

- 1) dotyczące nadzwyczajnych szafarzy udzielania Komunii;
- 2) poszerzające możliwość przyjmowania Komunii dwa razy tego samego dnia;
- 3) łagodzące post eucharystyczny w odniesieniu do osób chorych i starszych;
- 4) na temat nabożeństwa i szacunku względem Najświętszego Sakramentu, ilekroć chleb eucharystyczny jest składany na rękę wiernych.

I NADZWYCZAJNI SZAFARZE UDZIELANIA KOMUNII ŚW.

Różne są okoliczności, w których dostrzega się brak szafarzy Komunii eucharystycznej:

- podczas Mszy, z racji licznego udziału wiernych lub też szczególnej trudności związanej z osobą celebransą;
- poza Mszą św. gdy ze względu na odległość miejsca trudno jest przynieść Komunię, zwłaszcza na sposób Wiatyku, chorym znajdującym się w niebezpieczeństwie śmierci – ewentualnie ze względu na dużą liczbę chorych, głównie w szpitalach lub podobnych instytucjach, potrzeba wielu szafarzy.

Aby zatem wierni, znajdując się w stanie łaski i kierując się właściwą i pobożną intencją pragną uczestniczyć w świętej uczcie, nie byli pozbawieni tej sakramentalnej pomocy i pociechy, wydało się Papieżowi rzeczą słuszną ustanowić nadzwyczajnych szafarzy, którzy by mogli sobie oraz innym wiernym udzielić Komunii, z zachowaniem określonych niżej warunków:

I. Ordynariusze miejsca otrzymują władzę, na podstawie której mogą zezwalać – w pojedynczych wypadkach, na pewien okres czasu lub, gdy przynagła konieczność, na sposób stały – odpowiedniej osobie, imiennie wybranej, ażeby mogła jako szafarz nadzwyczajny udzielić Komunii św. sobie, innym wiernym oraz zanosić ją chorym pozostającym w domu, ilekroć:

a) nie ma kapłana, diakona i akolity;

b) wymienieni wyżej nie mogą udzielać Komunii św. z powodu wykonywania innej posługi duszpasterskiej, braku zdrowia lub starości;

c) liczba wiernych przystępujących do Komunii jest tak wielka, że odprawianie Mszy lub rozdzielanie Eucharystii poza Mszą zbytnio by się przeciągnęło.

II. Ordynariusze miejsca posiadają władzę upoważniania poszczególnych kapłanów, pełniących święte posługiwanie, ażeby mogli wyznaczyć odpowiednią osobę do udzielania Komunii św. w wypadku prawdziwej konieczności.

III. Wspomniane powyżej uprawnienia ordynariusze miejsca mogą delegować biskupom pomocniczym, wikariuszom biskupim i delegatom biskupim.

IV. Przez osobę odpowiednią, o której mowa w nn. I i II rozumie się: lektora, alumna wyższego Seminarium, Zakonnika, zakonnicę, katechistę, wiernego mężczyznę lub kobietę – z zachowaniem określonej tu kolejności, którą jednak może zmienić Ordynariusz miejsca według roztropnego uznania.

V. W kaplicach wspólnot zakonnych obojga płci, funkcja rozdzielania Komunii w okolicznościach, o których umowa w n. I., może być słuszenie powierzana przełożonemu, nie posiadającemu święceń lub przełożonej, ewentualnie ich zastępcom.

VI. Wypada, aby osoba odpowiednia, wybrana imiennie przez ordynariusza miejsca do udzielania Komunii św., oraz osoba, o której mowa w n. II, wyznaczona przez upoważnionego do tego kapłana, otrzymała zlecenie – gdy czas na to pozwala – zgodnie z obrzędem dołączonym do niniejszej instrukcji. Komunii św. ma udzielać z zachowaniem przepisów liturgicznych.

Ponieważ uprawnienia, o których tu mowa, mają na uwadze jedynie dobro duchowe wiernych i odnoszą się do wypadków prawdziwej konieczności – niech przeto kapłani pamiętają o tym, że przez nowe przepisy nie zostają wcale zwolnieni z obowiązku udzielania Boskiej Eucharystii wiernym prawnie o to proszącym, a zwłaszcza zanoszenia jej chorym.

Wierny, szafarz nadzwyczajny, odpowiednio przygotowany, winien wyróżniać się dobrym życiem chrześcijańskim, wiarą i obyczajami. Aby zaś zawsze był zdolny do wypełniania tak ważnej funkcji, powinien pogłębiać nabożeństwo do Najświętszego Sakramentu i starać się świecić przykładem nabożeństwa i czci względem Sakramentu Ołtarza wobec innych wiernych. Nie wolno dokonywać takiego wyboru, który by mógł wywołać zdziwienie u wiernych.

II ZWIĘKSZENIE MOŻNOŚCI PRZYJMOWANIA KOMUNII ŚW. DRUGI RAZ W TYM SAMYM DNIU

Według obowiązującej obecnie dyscypliny wierni mogli przystąpić do Komunii św. drugi raz tego samego dnia w następujących wypadkach:

– wieczorem w sobotę lub dzień poprzedzający Święto nakazane, gdy pragną wtedy zadośćuczynić obowiązkowi uczestniczenia we Mszy św. chociażby rano byli już u Komunii św.²

– podczas drugiej Mszy św. wielkanocnej i jednej ze Mszy odprawianych w Boże Narodzenie, chociaż już byli u Komunii podczas Mszy wigilii paschalnej lub Mszy odprawianej w noc Bożego Narodzenia³.

– również na Mszy Wieczery Pańskiej w Wielki Czwartek, chociaż już byli u Komunii podczas Mszy Krzyżma⁴.

Ponieważ, oprócz wyliczonych wyżej okoliczności są jeszcze inne podobne, zalecające przyjmowanie Komunii po raz drugi tego samego dnia, stąd trzeba tu sprecyzować dokładnie racje nowego zezwolenia.

Zasada, którą troskliwa Matka Kościoła wprowadził na podstawie wiekowej tradycji przyjął jako normę kanoniczną, na podstawie której wierni mogą tylko, raz dziennie przystępować do Komunii, pozostaje nienaruszona i nie pozwala się jej naruszać jedynie z pobożności. Jakiemuś nieroztropnemu pragnieniu powtarzania Komunii trzeba przeciwstawić to, że tym większa jest moc sakramentu, przez którą cnoty wiary, miłości oraz pozostałe otrzymują pokarm, są wzmacniane i wyrażane, z im większą pobożnością przystępuje ktoś do stołu Pańskiego⁵. Jest bowiem rzeczą konieczną, żeby wierni przechodzili od sprawowania liturgii do uczynków miłości, pobożności i apostolatu i w ten sposób „w życiu i obyczajach zachowywali to, co otrzymali przez wiarę i sakrament⁶”.

Mogą jednak zaistnieć okoliczności, że wierni, którzy w danym dniu przyjęli już Komunię, lub nawet kapłani, którzy już odprawiali Mszę, będą uczestniczyli we wspólnym odprawianiu. W związku z taką sytuacją ustala się że w następujących wypadkach wolno po raz drugi przyjmować Komunię:

1. we Mszach obrzędowych⁷, w czasie, których udziela się Sakramentów Chrztu, Bierzmowania, Namaszczenia chorych, Świeceń i Małżeństwa oraz we Mszy podczas której udziela się Pierwszej Komunii św.;
2. we Mszach konsekracji kościoła lub ołtarza, profesji zakonnej, udzielania „misji kanonicznej”;
3. w następujących Mszach za zmarłych: pogrzebowej, po otrzymaniu wiadomości o śmierci, w związku z ostatecznym pochowaniem zmarłego, w dniu pierwszej rocznicy;
4. we Mszy głównej odprawianej w kościele katedralnym lub parafialnym w uroczystość Bożego Ciała oraz w dniu wizytacji pasterskiej; we Mszy odprawianej przez wyższego przełożonego zakonnego z okazji wizytacji kanonicznej, specjalnych spotkań lub odbywania kapituły;

5. podczas Mszy głównej w czasie kongresu, eucharystycznego lub maryjnego, międzynarodowego lub krajowego, regionalnego lub diecezjalnego;
6. w czasie Mszy głównej odprawianej podczas. zjazdu (spotkania) .pielgrzymki lub misji;
7. w związku z udzielaniem Wiatyku. Podczas tej czynności liturgicznej Komunii św. można udzielić domownikom i przyjaciołom chorego, którzy są wtedy obecni.
8. Oprócz wyżej wymienionych sytuacji, ordynariuszom miejsca wolno zezwalać w poszczególnych wypadkach na przyjęcie po raz drugi Komunii św. w tym samym, dniu, ilekroć uważają, że takie przyjęcie Komunii św. jest uzasadnione ze względu na rzeczywistość szczególne okoliczności, zgodnie z przepisami tej Instrukcji.

III ZŁAGODZENIE PRZEPISÓW O POŚCIE EUCHARYSTYCZNYM W STOSUNKU PO OSÓB CHORYCH I STARSZYCH

Najpierw potwierdza się i utrzymuje w mocy zasadę, że wierny nie jest związany żadnym prawem postu eucharystycznego, gdy przyjmuje Wiatyk w niebezpieczeństwie śmierci⁸. Ponadto pozostaje w mocy zezwolenie pap. Piusa XII, na mocy którego „chorzy, chociaż nie leżą, mogą przyjmować bez ograniczenia czasu przed Mszą św. lub przed przyjęciem Komunii św. napój nie alkoholowy oraz lekarstwo zarówno płynne jak i stałe”⁹.

Jeżeli idzie o pokarmy i napoje przyjmowane jako pożywienie, to trzeba mieć na uwadze czcigodną tradycję, na podstawie której Eucharystia winna być przyjmowana – jak mówi Tertulian¹⁰ – „przed jakimkolwiek pokarmem”, by w ten sposób zaakcentować wzniosłość sakramentalnego pokarmu.

Dla podkreślenia godności sakramentu i wzbudzenia radości z powodu przyjścia Pana, jest rzeczą wskazaną wprowadzić chwilę milczenia i zastanowienia przed przyjęciem Komunii św. W odniesieniu zaś do chorych wystarczającym znakiem pobożności i oddania będzie to, gdy przez krótki moment zastanowią się nad tą wielką tajemnicą. Czas postu eucharystycznego, czyli powstrzymania się od pokarmów lub napoju alkoholowego ogranicza się do mniej więcej piętnastu minut dla:

1. chorych przebywających w szpitalach lub domach, chociażby nie leżeli w łóżku;
2. wiernych w bardziej podeszłym wieku, czy to pozostających we własnym domu z powodu starości, czy też przebywających w domach opieki społecznej;
3. kapłanów chorych, chociażby nie leżeli w łóżku, lub w podeszłym wieku, którzy chcą bądź to odprawić Mszę; bądź też przyjąć Komunię świętą;
4. dla osób usługujących chorym lub starcom lub też bliskich, pragnących razem z nimi przystąpić do Komunii św., ilekroć nie mogą bez niedogodności zachować postu jednogodzinnego.

IV CZEŚĆ I SZACUNEK WZGLĘDEM NAJŚWIĘTSZEGO SAKRAMENTU, GDY CHLEB EUCHARYSTYCZNY JEST PODAWANY WIERNEMU NA RĘKĘ

Od czasu promulgowania Instrukcji „Memoriale Domini” – wydanej przed trzema laty – niektóre Konferencje Biskupie uzyskały od Stolicy Apostolskiej upoważnienie zezwalania, aby szafarze Komunii św. mogli kłaść chleb eucharystyczny na ręce wiernych. Jak jednak zaznacza wspomniana Instrukcja „przepisy kościelne oraz pisma Ojców dostarczają licznych świadectw, że względem Najświętszej Eucharystii okazywano jak największy szacunek”¹¹ co należy i dziś zachować. Zwłaszcza w tym sposobie udzielania Komunii św. trzeba dokładnie wziąć pod uwagę pewne momenty, które podsuwa samo doświadczenie.

Szczególną pilność i troskę należy ujawnić zwłaszcza gdy chodzi o partykuły, jakie mogą ewentualnie oddzielić się od hostii. Dotyczy to zarówno szafarza, jak i wiernego, przy udzielaniu Komunii przez położenie postaci chleba na rękę przyjmującego.

W związku z wprowadzeniem praktyki udzielania w ten sposób Komunii konieczne jest przygotowanie, czyli katecheza na temat nauki katolickiej o rzeczywistej i stałej obecności Chrystusa pod postaciami eucharystycznymi, jak również o szacunku, jaki należy się temu Sakramentowi¹².

Wiernych należy pouczać, że Jezus Chrystus jest Zbawicielem i że należy Mu się obecnemu pod postaciami sakramentalnymi, najwyższy kult adoracji, który przysługuje Bogu. Trzeba następnie zwracać wiernym uwagę na to, żeby po przyjęciu Eucharystii nie pomijali szczerego i właściwego dziękczynienia, odpowiednio do możliwości każdego stanu i zajęć¹³.

Wreszcie, aby przystępowanie do stołu Pańskiego było naprawdę godne i owocne, należy wiernym w ten sposób naświetlić płynące stąd dobra i owoce, tak dla pojedynczych osób jak i społeczności, by postawa rodzinna (przy przyjmowaniu Eucharystii) wyrażała możliwie największy szacunek, pogłębiała miłość względem Ojca Rodziny dającego „chleb powszedni”¹⁴ i prowadziła do zjednoczenia z Chrystusem, w którego Ciele i Krwi. uczestniczymy¹⁵.

Ojciec święty papież Paweł VI zatwierdził powyższą Instrukcję swoim autorytetem i nakazał ogłosić, zarządzając, że wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Dan w Rzymie w Siedzibie Kongregacji Sakramentów, dnia 29 stycznia 1973 r.

A. Kard. Samoré + I. Casoria, Prefekt Sekretarz

¹ Cfr. Conc. Trid. Sess. 13, Decretum de SS. Eucharistiae Sacramento, cap. 7; Denz., 880 (1646-1647): „Si non decet ad sacras ullas funciones quempiam accedere nisi sancte, certe quo magis sanctitas et divinitas caelestis huius sacramenti viro christiano compeerta est eo diligentius cavere ille debet, ne absque magna reverentia et sanctitate ad id percipiendum accedat praesertim cum illa plena formidinis verba apud Apostolum legamus: Qui manducat et bibit indigne, iudicium sibi manducat et bibit non diiudicans corpus Domini (1 Cor 11, 29). Quare communicare volenti revocandum est in memoria eius praeceptum: Probet autem seipsum homo (1 Cor 11, 28) Ecclesiastica autem consuetudo declarat eam probationem necessariam esse ut nullus sibi conscius peccati mortalis quantumvis sibi contritus videatur absque praemissa sacramentali confessione ad sacram Eucharistian accedere debeat. Quod a Christianis omnibus etiam ab iis sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, haec sancta Synodus perpetuo servandum esse decrevit, modo non

desit, illis copia confessarii: Quod si necessitate urgente sacerdos absque praevia confessione celebraverit, quam primum confiteatur". S. Congr. Concilii, Sacra Tridentina Synodus, 20 Dec, 1905, A.A.S. 38, 1905-1906 pp. 400-406. S. Congr. Doctrinae Fidei, Normae pastorales circa absolutionem sacramentalem generali modo impertiendam, 31 iulii 1972, Norma I: A.A.S. 64,1972, p. 511.

² Cfr. Congr Rituum, Instr. Eucharisticum mysterium, 25 maii 1967, n. 28; AAS 59, 1967, p. 557.

³ Cfr. Ibid., 1 c.

⁴ Cfr. Ibid. 1 c.; S. Congr. Rituum, Instr. „Inter Oecumenici,, 26 sept. 1964, n. 60; AAS 56 1964 p. 891; Instr. „Tres abhinc. annos” 4 maii 1967, n. 14; AAS 59, p. 445.

⁵ Cfr. S. Thomas, Summa Theol. III q. 79 a. 7 ad 3 et a. 8 ad 1.

⁶ S. Congr. Rituum, Instr. „Eucharisticum mysterium”, 25 maii 1967, n. 13: AAS 59, 1067, p, 549.

⁷ Cfr. Missale Romanum, Instituto generalis Missalis Romani, n. 329, a, ed. typ. 1970, p. 90.

⁸ Cfr. CIC, Can. 858 § 1.

⁹ Litterae Apostolicae motu proprio datae „Sacram Communionem”, 19 martii 1957, n. 4: AAS 49, 1957, p. 178.

¹⁰ Ad. uxorem, 2. 5; PL 1, 1408

¹¹ S. Congr. Pro Cultu Divino, Inst. „Memoriale Domini”, 20 maii 1989: AAS 61, 1969 p. 542, quae adhuc vigere pergit.

¹² Cfr. Conc. Vat. II, Const. de Sacra; Liturgia Sacrosanctum Concillium, n. 7: AAS 56, 1964, pp, 100-101; S. Congr. Rituum, Instr. „Eucharisticum mysterium” 25 maii 1967 n. 9: AAS 59, 1967 in qua legitur: „...quodvis praecaveatur periculum, ne reverentiae defectus vel falsa de SS. ma Eucharistia opiniones irrepant in animos”: AAS 61, 1959, p. 545.

¹³ Paulus VI Alloc. „Membris Consilii” I „Eucharisticis ex omnibus Nationibus conventibus moderandis”: AAS. 64, 1972, p. 287.

¹⁴ Cfr. Lc 11, 3.

¹⁵ Cfr. Hebr.2; 14.

Źródło: *Instrukcja Kongregacji Sakramentów „Immensae Caritatis” na temat ułatwiania w niektórych wypadkach przyjmowania Komunii Sakramentalnej.* „Wiadomości Diecezjalne” [Katowice] 42 [1974] 72-78.